

Van Schoudee

door
B. de Keijzer

Inleiding

Bij het samenstellen van de genealogieën Van Reimerswaal en Van Stapele viel het op dat in oorkonden vaak leden van de familie Van Schoudee optreden. Dat kan toeval zijn, maar het is niet uitgesloten dat een eventuele familieverwantschap een rol heeft gespeeld. Dit leidde ertoe om de genealogie van het geslacht Van Schoudee – voor 1310 in mannelijke lijn uitgestorven – op te stellen. Uiteindelijk bleek dat er inderdaad een familieverwantschap tussen de families Van Schoudee en Van Reimerswaal aantoonbaar is. Persoonsnamen zijn waar mogelijk genormaliseerd.

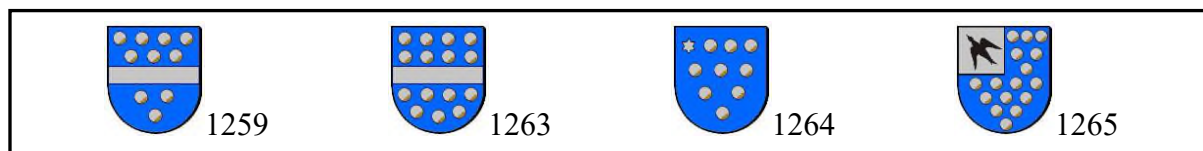
Emmen, 2025 (afgesloten 8 juli).¹

Heraldiek

De familie Van Schoudee voert: in blauw tien zilveren (of gouden) penningen (4:3:2:1).² In veel (oudere) publicaties wordt meestal door een auteur bij het beschrijven van een heraldisch wapen gesproken over ‘bizans’, penningen of bollen. Na het bestuderen van zegels en afbeeldingen van wapens ben ik echter de mening toegedaan dat het beter en eenduidiger is om uitsluitend de term ‘bollen’ te gebruiken wanneer deze herautstukken worden aangetroffen.

Opvallend is dat de stamvader van het geslacht, Pieter van Schoudee, een St. Andrieskruis in zijn wapen voert in tegenstelling tot zijn nageslacht. Dit wapen is in grijs tinten uitgevoerd. Bij het in kleur weergeven van de andere wapen zijn de herautstukken, waarvan geen kleur bekend is, afgebeeld in zilver of zwart.

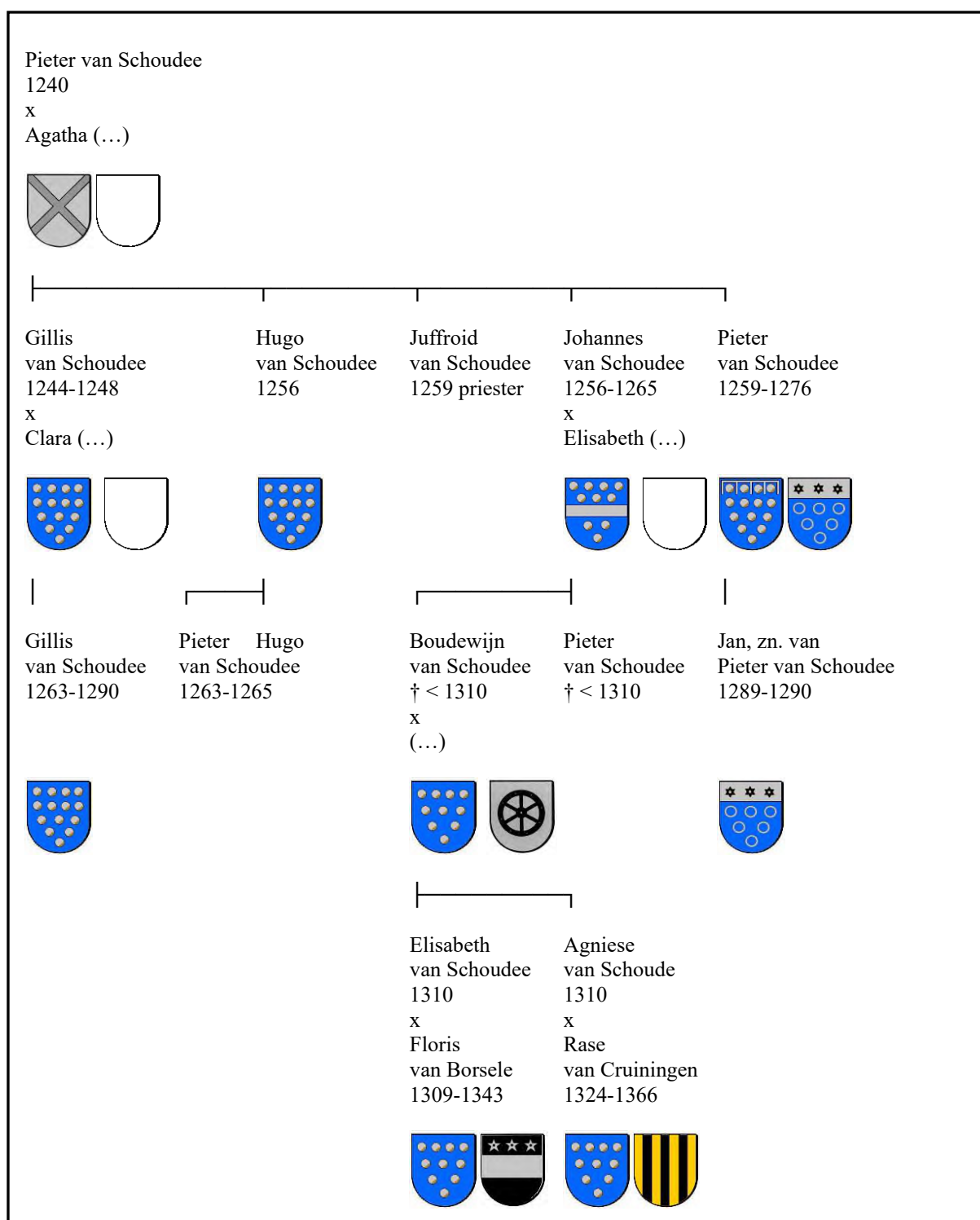
Apart is dat Johannes van Schoudee (1256-1265) in een betrekkelijk kort tijdvak niet minder dan vier verschillende wapens voerde. Indien men ridder werd, paste men met het bereiken van de nieuwe status het zegel aan. Dat gebeurde ook wanneer wijzingen optraden bijvoorbeeld bij het overlijden van de vader of oudere broers. Als derde zoon voerde Johannes van Schoudee een breuk in zijn wapen. Aanvankelijk een smalle dwarsbalk, daarna verviel de balk om plaats te maken voor een zes-puntig sterretje in de rechterbovenhoek om tenslotte te opteren voor een vrijkwartier met daarin een vliegende vogel (afb. 1).

Afb. 1. Wapens gevoerd door Johannes van Schoudee.

¹ Deze versie is afgesloten 4 oktober 2025 nadat enige nieuwe gegevens zijn toegevoegd. Eventuele aanvullingen en verbeteringen op deze publicatie s.v.p. richten aan de webmaster van HoGenDa: webmasters@onsvoorgeslacht.nl

² Rietstap, Wapens, blz. 392.

Geneagram 1. Wapenschouw en opbouw van de oudste generaties.

Genealogie

I. *Pieter van Schoudee*, vermeld 1240, 1265 (postuum), tr. *Agatha (...)*, vermeld 1265 (postuum).

Godfried, heer van Cruiningen, ridder, en zijn vrouw Oda, schenken in juli 1240 aan de abdij Ter Doest de tiend van ca. 162 gemet moerland in het ambacht Kruiningen haar door zijn vader

heer Wouter bij zijn leven geschonken etc. met instemming van zijn moeder Bela.³ Getuige is o.a. heer Pieter van Schoudee,⁴ die de oorkonde mede bezegeld (afb. 2).

Afb. 2. Het zegel van Pieter van Schoudee (1240).⁵
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

In december 1265 staan Jan van Schoudee, ridder, Pieter, zijn broer, en Gillis, zoon van heer Gillis van Schoudee, ridder, met hun neven Pieter en Hugo, zoons van heer Hugo van Schoudee, ridder, ter voldoening van de 85 pond oude Vlaams die zij de abdij Ter Doest verschuldigd zijn uit hoofde van een schuld aangegaan door eerdere leden van hun geslacht, het ambacht en de tiende van 22 gemet land, gelegen bij de uithof van Scoudeemoer, en twee gemet, gelegen bij de Wrange, in volle eigendom af aan de abdij, onder voorbehoud van de rechten van de zoons van heer Hugo van Schoudee, ridder, op een vierde deel van het afgestane goed. In deze oorkonde wordt gerefereerd naar de memorie van Pieter van Schoudee en Agatha, zijn vrouw, heer Gillis van Schoudee, ridder, en vrouwe Clara, zijn vrouw, en heer Hugo van Schoudee, ridder.⁶ Op de zelfde datum stemt Pieter, zoon van heer Hugo van Schoudee, ridder, mede voor zijn onmondige broer Hugo, in met hetgeen in de oorkonde waar deze oorkonde aan is gehecht, door zijn ooms Jan- en Pieter van Schoudee, en zijn neef Gillis, zoon van heer Gillis, is geregeld ter voldoening van de schuld van zijn vader en eerdere leden van zijn geslacht aan de abdij Ter Doest.⁷

Uit dit huwelijk:

1. *Gillis van Schoudee*, volgt II-a.
2. *Hugo van Schoudee*, volgt II-b.
3. *Juffroit van Schoudee*, priester (1259).

Op 2 november 1259 schenkt Lois, zoon van Hakin van Schoudee, al zijn goederen en rechten en zijn ouderlijk erfdeel, gelegen binnen de bezittingen van de abdij Ter Doest aan die abdij. Bezegeld door van Juffroit van Schoudee, priester,⁸ Johannes van Schoudee (afb. 6), en Pieter van Schoudee (afb. 10), gebroeders.⁹

³ OHZ II no. 604, d.d. juli 1240.

⁴ CSN no. 1199.

⁵ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM[-]OMIN[-].DE.SCOVD
2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild met als schildhouder verm. een adelaar.
4. wapen: St. Andrieskruis.

⁶ OHZ III no. 1405, d.d. december 1265.

⁷ OHZ III no. 1406, d.d. december 1265.

⁸ Zijn zegel is niet in CSN opgenomen

⁹ OHZ III no. 1222, d.d. 2-11-1259.

4. *Jan van Schoudee*, volgt II-c.
5. *Pieter van Schoudee*, volgt II-d.

II-a. *Gillis van Schoudee*, ridder (1244), vermeld 1244-1248, overl. tussen mei 1248 en december 1265, tr. *Clara* (...), vermeld 1265 (postuum).

In 1244 vrijwaart Gillis, heer van Schoudee, ridder, de broeders van de abdij Ten Duinen aan de aanspraken van wie dan ook op de anderhalf gemet en een half roe land die de abdij heeft verworven van Willeman Gillisz. en diens erven.¹⁰ In mei 1248 verklaart Gillis, heer van Schoudee, ridder, dat de zoons van Willem Wriver van Everswaard en hun zusters hun geïnunderde land in Frankendijk aan de abdij Ten Duinen hebben verkocht.¹¹ Hij bezegelt de oorkonde (afb. 3).¹²

Afb. 3. Het zegel van Gillis van Schoudee, ridder (1248).¹³
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Uit dit huwelijk:

1. *Gillis van Schoudee*, vermeld 1263-1290.

Simon, deken van Zuid-Beveland, Hugo, ridder en heer in Cruiningen, Wouter, zijn broer, en Gillis van Schoudee, genoemd als scheidslieden op 24 november 1265.¹⁴

Graaf Floris V verbiedt op 11 maart 1272 Gillis van Schoudee en diens ambachtsingezetenen de schade die zij beweren te hebben geleden als gevolg van het grafelijk onderzoek naar de moord door ambachtsingezetenen van Gillis op een monnik van Ter Doest te Krabbendijke, te verhalen op de abt en het convent van Ter Doest.¹⁵ Albert, heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, verklaart op 23 maart 1272 dat hij Gillis van Schoudee niet heeft beschuldigd met betrekking tot de doodslag op een broeder van Ter Doest te Krabbendijke door ambachtsingezetenen van Gillis, en ook door niemand er

¹⁰ OHZ II no. 660, d.d. [1 april] 1244/1245

¹¹ OHZ II no. 754, d.d. mei 1248.

¹² CSN no. 1200.

¹³ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM·EGIDII·DE·SCOVDE
2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, gaaf.
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild met als schildhouder een adelaar.
4. wapen: zestien bollen (4:4:3:2:1).

¹⁴ OHZ III no. 1402, d.d. 24-11-1265.

¹⁵ OHZ III no. 1586, d.d. 11-3-1272.

toe is aangezet hem daarvan te beschuldigen.¹⁶ Vervolgens verklaart een dag later, 24 maart, Dirk, ridder, heer van Teylingen dat hij Gillis van Schoudee niet heeft beschuldigd.¹⁷

Op 14 april 1280 verleent graaf Floris V aan de abt en het convent van Ter Doest ten behoeve van de uithoven in Krabbendijke het recht van uitwatering door een watergang en een sluis bij Lodijke naar de Vernoudsee, en stelt het land waar die watergang doorheen loopt en dat Willem Hollander, en Boudewijn, zijn broer, hun met de ambachtsheerlijke rechten heeft verkocht, vrij van diensten. Onder de vele getuigen o.a. Gillis van Schoudee, Willem Hollander, Pieter, zoon van Betto en zijn zoon.¹⁸

Op 27 november 1283 verleden Witte van Valkenisse, ridder, Arnoud, zijn boer, Nicolaas van Stapele, Johannes, zoon van Kempe, Nicolaas en Willem, broers, aan de abt en het convent van het klooster Affligem vrijdom van tol op de Honte ter hoogte van Valkenisse voor eigen goederen.¹⁹ Bezegeld door o.a. Gillis van Schoudee (afb. 4).²⁰

Afb. 4. Het zegel van Gillis van Schoudee (1269).²¹
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Op 11 april 1290 huldigde een aantal ambachtsheren uit Zeeland bewesterschelde, w.o. Gillis van Schoudee, de graaf van Vlaanderen te Biervliet als hun heer.²²

II-b. *Hugo van Schoudee*, ridder (1256), vermeld 1256, overl. tussen 15 oktober 1256 en december 1265.

In april 1256 zegelen heer Godfried van Cruiningen, en heer Hugo van Schoudee, ridders, een oorkonde.²³ In juni 1256 verklaart Hugo van Schoudee, ridder, dat Pieter Valke e.a. ten

¹⁶ OHZ III no. 1588, d.d. 23-3-1272.

¹⁷ OHZ III no. 1589, d.d. 24-3-1272.

¹⁸ OHZ IV no. 1899, d.d. 14-4-1280.

¹⁹ OHZ IV no. 2131, d.d. 27-11-1283.

²⁰ CSN no. 1206.

²¹ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM·EGIDII·DE·SCOVDE

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, gaaf.

3. zegelbeeld: een halfroond schild.

4. wapen: veertien bollen (4:4:3:2:1).

²² OHZ IV no. 2451 (bijlage), d.d. 11-4-1290.

²³ OHZ III no. 1096, d.d. [14-30]-4-1256.

overstaan van hem afstand hebben gedaan van hun aanspraken jegens de abdij Ten Duinen.²⁴ Met het zegel van Hugo van Schoudee (afb. 5).²⁵

Afb. 5. Het zegel van Hugo van Schoudee, ridder (1256).²⁶
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Op 15 oktober 1256 verklaren Hendrik, heer van Voorne, en elf andere Hollandse en Zeeuwse edelen, w.o. Hugo van Schoudee, het vredesverdrag tussen Margaretha, gravin van Vlaanderen en Henegouwen enerzijds en ruwaard Floris en diens neef graaf Floris V anderzijds te zullen naleven.²⁷

Kinderen:

1. *Pieter van Schoudee*, vermeld 1263-1265.
2. *Hugo van Schoudee*, vermeld 1263-1265 (onmondig).

II-c. *Jan van Schoudee*, ridder (1264), vermeld 1256-1265, overl. na 26 april 1265, tr. *Elisabeth van Yerseke*, overl. na 26 april 1265, dr. van Boudewijn van Yerseke. Zij tr. 1^e Silof Boielijn, vermeld 1264, overl. voor 26 april 1265.

Toelichting

Jan van Schoudee is getrouwd met een dochter van Boudewijn van Yerseke, waarnaar zijn oudste zoon is vernoemd. Er is een familieverband met Nicolaas Kervinc van Reimerswaal. Hij heeft eveneens een zoon Boudewijn, die ook voorkomt als Boudewijn van Yerseke. Floris van Borsele, die de ambachtsheerlijkheid Schoudee heeft verkregen, was gehuwd met Elisabeth, de kleindochter van Jan van Schoudee (zie geneagram 2).

Boudewijn van Yerseke ('Boidinus de Gerseca') wordt als getuige vermeld in 1219 toen Godfried III, heer van Breda, verklaarde dat enkele lieden uit Valkenisse aan de abdij ter Duinen 70 gemet land verkocht hebben.²⁸

²⁴ OHZ III no. 1100, d.d. juni 1256.

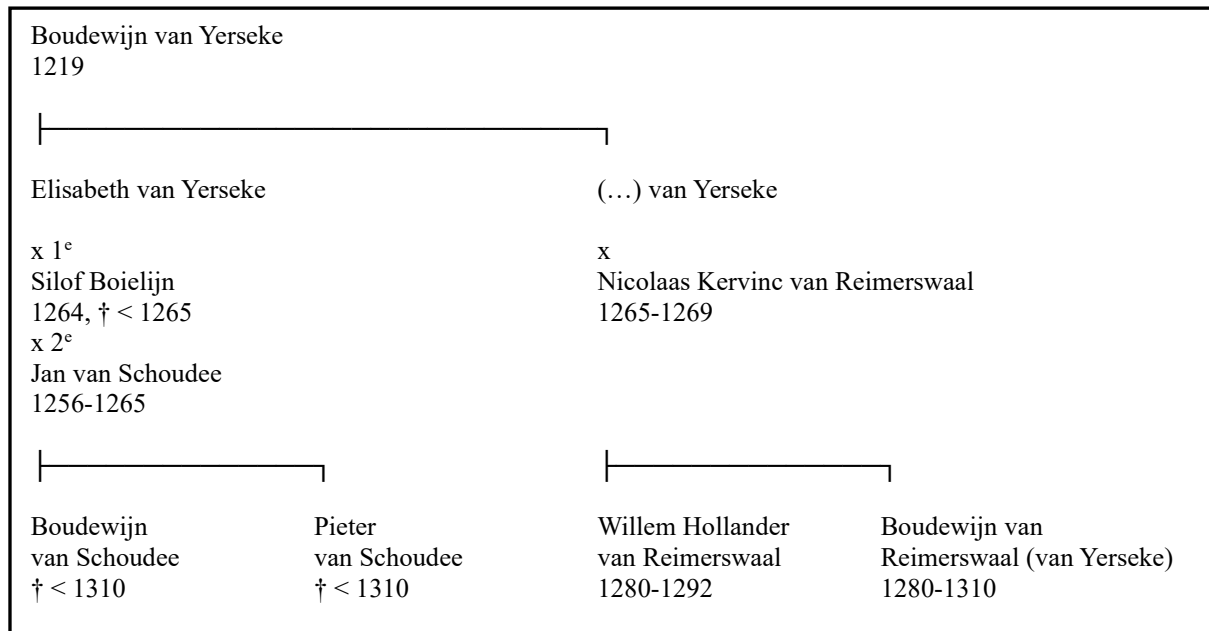
²⁵ CSN no. 1201.

²⁶ Beschrijving: 1. omschrift: •+S'H[VGONIS:DNI][_]MILITIS
2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild met als schildhouder een adelaar.
4. wapen: veertien bollen (4:4:3:2:1).
5. bijzonderheden: omschrift aangevuld naar het zegel van 15-10-1256.

²⁷ OHZ III no. 1124, d.d. 14-10-1256.

²⁸ OHZ I no. 397, d.d. 1219.

Silof Boielijn, de eerste man van Elisabeth, wordt genoemd in mei 1264 wanneer hij samen met zijn echtgenote, en enige andere personen, misschien verwanten van zijn vrouw maar waarvan de eventuele samenhang onduidelijk is, ten gunste van de abt en het convent van Ten Duinen afstand heeft gedaan van hun aanspraken op land tussen de Jonkhere en Hontenisse, en elders.²⁹ Op 26 april 1265 geeft Jan van Schoudee, ridder, aan de abt en het convent van Ter Doest kwijting van de 55 pond Vlaams die zij van hem en zijn vrouw Elisabeth schuldig waren van een lening van wijlen ‘Zilof Boilins’, destijds echtgenoot van Elisabeth. Getuige o.a. Nicolaas Kervinc.³⁰

Geneagram 2. Familieverwantschap Van Schoudee en Van Reimerswaal.

Afb. 6. Het zegel van Johannes van Schoudee (1259).³¹
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

²⁹ OHZ III no. 1354, d.d. mei 1264.

³⁰ OHZ III no. 1386, d.d. 26-4-1265.

³¹ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM-IOHANNES-DE-SCOVDE
2. kenmerken: rond, ca. - mm, rood geverniste witte was, licht beschadigd.
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild met als schildhouder een adelaar.
4. wapen: een dwarsbalk vergezeld van tien bollen, boven zeven (4:3) en onder drie (2:1).

In juni 1256 wijst Pieter van Staalvliet als borg aan Jan, zoon van Pieter van Schoudee.³² Op 2 november 1259 schenkt Lois, zoon van Hakin van Schoudee, al zijn goederen en rechten en zijn ouderlijk erfdeel, gelegen binnen de bezittingen van de abdij Ter Doest aan die abdij. Bezegeld door van Juffroit van Schoudee, priester, Johannes van Schoudee (afb. 6),³³ en Pieter van Schoudee (afb. 10), gebroeders.³⁴

Op 23 januari 1260 staan Gillis van Sabbinge, en zijn vrouw Clarissa, het deel van de tiend van Burg en het land in Grauw, die Clarissa van haar ouders mochten toekomen, af aan de abdij Ter Doest, waaraan heer Jan van Waarde, ridder, broer van Clarissa, dat land heeft verkocht, in aanwezigheid van hun verwanten Hugo, zoon van Nicolaas van Wale (Reimerswaal), Johannes van Schoude en Pieter, zijn broer.³⁵ Bezegeld door o.a. Johannes van Schoudee (afb. 6).

Op 16 februari 1262 verklaren Johannes- en Pieter van Schoudee dat Willem Wideghe en diens broer Pieter Valke, alsmede zijn zuster en haar zoon, allen erfgenamen van hun vader Everdei Wedeghe, het goed dat van hem was aangekomen aan de abdij Ter Doest hebben verkocht.³⁶ Een dag later, 17 februari 1262, bekrachtigt Godfried van Cruiningen, ridder, op gezag van ruwaardes Aleid van Holland, alsmede op eigen gezag als ambachtsheer, een uitspraak van de abt van Ter Does.³⁷ Bezegeld door o.a. Johannes van Schoudee (afb. 6).

In mei 1263 leggen heer Godfried van Cruiningen, ridder, Hendrik, zoon van Hendrik van Reimerswaal, Hugo, zoon van Nicolaas van Reimerswaal, en Biggo van Couwerwe, de overeenkomst vast tussen de abt van Ter Doest en de ambachtsheren van Mare, Koeveringe, Valkenisse en Waarde, w.o. Johannes-, Pieter- en Gillis van Schoudee, en de kinderen van heer Hugo van Schoudee, over de afdamming van de Hinkele.³⁸

Afb. 7. Het zegel van Johannes van Schoudee (1263).³⁹
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

³² OHZ III no. 1099, d.d. juni 1256.

³³ CSN no. 1202.

³⁴ OHZ III no. 1222, d.d. 2-11-1259.

³⁵ OHZ III no. 1226, d.d. 23-1-1260.

³⁶ OHZ III no. 1281, d.d. 16-2-1262.

³⁷ OHZ III no. 1282, d.d. 17-2-1262.

³⁸ OHZ III no. 1314, d.d. [1-10]-5-1263.

³⁹ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM·IOHANN[IS]·DE·SCOVD[E]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruin geverniste witte was, licht beschadigd.

3. zegelbeeld: een halfroond schild.

4. wapen: een dwarsbalk vergezeld van vijftien bollen, boven acht (4:4) en onder zeven (4:3).

Jan van Schoudee, zijn broer Pieter, en hun neef Gillis van Schoudee, stemmen, mede uit naam van de minderjarige zoons van heer Hugo van Schoudee, op 13 mei 1263 in met de overeenkomst tussen de abt en het convent van Ter Doest en de ambachtsheren van Mare, Koeveringe, Valkenisse, en Waarde over de afdamming van de Hinkele.⁴⁰ Bezegeld door Jan van Schoudee (afb. 7).⁴¹

Jan van Schoudee, ridder, Pieter van Schoudee, zijn broer, en Gillis, zoon van heer Gillis, hun broer, verklaren in mei 1264 van de abt en het convent van Ter Doest twee gemet 223 roede land in het uiterst oostelijke deel van de Oosthinkelepolder ten gebruike te hebben ontvangen, welk land de abt en het convent kunnen teruggeisen zodra zij dat met het oog op dijkonderhoud of om enige andere reden nodig mochten hebben.⁴² Bezegeld door Jan van Schoudee (afb. 8).⁴³

Afb. 8. Het zegel van Johannes van Schoudee, ridder (1264).⁴⁴
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Afb. 9. Het zegel van Johannes van Schoudee, ridder (1265).⁴⁵
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

⁴⁰ OHZ III no. 1316, d.d. 13-5-1263.

⁴¹ CSN no. 1203.

⁴² OHZ III no. 1356, d.d. mei 1264.

⁴³ CSN no. 1204.

⁴⁴ Beschrijving: 1. omschrift: +S'[IOH]ANNI[S].[-].MILITIS
2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruin geverniste witte was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild met als schildhouder een adelaar.
4. wapen: negen bollen (3:3:2:1) met in de rechter bovenhoek een zespuntig sterretje.

⁴⁵ Beschrijving: 1. omschrift: +S'IO[HANNIS].[DE.SCOVD]E.MILITIS
2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine geverniste witte was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild met als schildhouder een adelaar.
4. wapen: zestien bollen met in een vrijkwartier een opvliegende vogel; zes bollen (3:2:1) links naast het vrijkwartier en daaronder tien bollen (4:3:2:1).

Nicolaas, priester van Reimerswaal, Daniel Vraat van Tolsende, Hugo Kempe van Valkenisse, en Willem, zoon van Liedewij van Reimerswaal, scheidslieden, doen op 30 maart 1265 een uitspraak in het geschil tussen Nicolaas Kervinc, zoon van Willem Hollander, en de abt en het convent van Ter Doest, inzake het 'Kervinkmoer', dat wordt toegewezen aan de abdij Ter Doest. Nicolaas zal ten behoeve van de abdij afstand doen van alle aanspraken op dat moer. Genoemd heer Johannes van Schoudee, ridder, Gillis, zoon van heer Gillis van Schoudee, ridder.⁴⁶ Bezegeld door heer Johannes van Schoudee, ridder (afb 9).⁴⁷

Uit dit huwelijk:

1. *Boudewijn van Schoudee*, volgt III.
2. *Pieter van Schoudee*, ridder (postuum), overl. voor 28 augustus 1310.

III. *Boudewijn van Schoudee*, ridder (postuum), overl. voor 28 augustus 1310.

Raas, heer van Liedekerke, Breda en Boelare, verkoopt op 28 augustus 1310 aan Lijsbeth en Agniese, dochters van heer Boudewijn van Schoudee, ridder, alle ambachten en goederen, gelegen tussen Honte en Hinkle, die hem aangekomen zijn na het overlijden van heer Boudewijn en heer Pieter van Schoudee, ridders, welke goed zij van hem in leen zullen houden.⁴⁸

In 1317 blijkt heer Floris van Borsele gegoed te zijn 'in Scoudee, in Pietershoec (ser Pieters polre), Ter Mare'.⁴⁹ Vermoedelijk is hij tussen de jaren 1310 en 1317 getrouwd met Elisabeth van Schoudee.

Op 21 januari 1319 geven Gerard, heer van Merksem, Floris, heer van Schoude, ridders, Boudijn van der Malstede, Kervinc van Reimerswaal, Raas van den Melkenlande, Claes van Baarsdorp, Boudijn van Baarsdorp, Jan van Steellan, Willem Tonisz., Andries Willemsz., Godevaard Jansz. en Jan Jansz., knapen, aan Boudijn van Zevenbergen, als bewindvoerder in erfelijk tijns de helft van het korenland van de 'Beyen moere', en aan enige andere met naam genoemde personen de andere helft, met de bedoeling om het gebied te bedijken, waarna nadere voorwaarden volgen.⁵⁰

Vervolgens verklaren op 21 april 1322 o.a. Floris van Borsele, heer van Schoudee, Jan, heer van Kruiningen, Gerolf van Cats, Kervinc van Reimerswaal, Claes van Cats, als leenmannen van de jonkvrouw van Bergen op Zoom, dat Gerard van Wezemaal, heer van Merksem, een achtste deel van de Heer Boudenspolder ten onrechte bezat.⁵¹

Toelichting

De hiervoor genoemde goederen, namelijk Heer Boude(wij)nspolder en het Beijmoer (ook Boudensmoer), vielen onder de Zeeuwse keur. Dat betekent dat de lenen in deze ambachten, die in de buurt van Halsteren lagen, bij de dood van de leenman slechts konden vererven op diens zoons, of bij gebrek daarvan, terugvielen aan de leenheer.⁵²

⁴⁶ OHZ III no. 1380, d.d. 30-3-1265.

⁴⁷ CSN no. 1205.

⁴⁸ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 11, no. 78, d.d. 28-8-1310.

⁴⁹ Zie bijlage I.

⁵⁰ Van Ham, Raad en Rekenkamer, blz. 83, 470 (regist no. 46, d.d. 21-1-1319). (zie: bijlage II)

⁵¹ Van Ham, Raad en Rekenkamer, blz. 83, 470 (regist no. 47, d.d. 21-4-1322).

⁵² Zondervan, Van Borsle, kolom 502.

Van Ham vermoedt dat toen de abdij Tongerlo haar goederen te Yerseke rond 1300 overdroeg, aan ‘Boudewijn van Ierseke of Reimerswaal’,⁵³ het aannemelijk is dat hij ook ‘de Polder’ heeft gekocht en zijn naam aan de polder is gehecht of wel ‘Heer Boudewijnsnyder’.⁵⁴ Hij was echter op dat moment nog geen ridder. Dat was pas in 1306 het geval.⁵⁵

Zondervan stelt daarentegen dat ‘alles er op wijst’ dat niet Boudewijn van Reimerswaal maar heer Boudewijn van Schoudee bedoeld is.⁵⁶ Vervolgens gaat hij verder in op het voorkomen in Zeeuwse bronnen van heer Arnoud van Heesbeen (1308),⁵⁷ en heer Jan van Heesbeen (1342/43).⁵⁸ Om daarna het vermoeden te uiten dat de vrouw van heer Boudijn van Schoudee waarschijnlijk een dochter is van genoemde heer Arnoud van Heesbeen en een zuster van heer Jan van Heesbeen. Hij verwijst hierbij naar een grafplaat met kwartierwapens van Sybille van Borsele, dochter van Floris van Borsele,⁵⁹ en stelt voor het wiel te interpreteren als dat van Heesbeen (in rood veld een wiel van goud). Chronologisch klopt de voorstelling van zaken niet en er is geen bewijs dat – ondanks dat de vrouw van heer Boudewijn van Schoudee een wiel als wapen voerde – er een relatie is met het geslacht Van Heesbeen.

In 1331 is hij, samen met heer Raas van Cruiningen’ gegoed te zijn ‘in Scoudee, in Nuewelant, in Pietershoec (ser Pieters polre), Ter Mare en in Ryeland’.⁶⁰

Uit dit huwelijk:

1. *Elisabeth van Schoudee*, vermeld 1310, tr. (tussen 1310 en 1317) *Floris van Borsele*,⁶¹ heer in Schoudee (1317), ridder (1309), raadslid (1347-1349, 1351-1355), ruwaard van Zeeland (1353), nam deel aan de belegering van de burcht te Geertruidenberg (1352), militair overman in Walcheren (1354), vermeld 1303-1355, overl. voor 17 maart 1359, zn. van Wolfert van Borsele en Sibille van Praat.
2. *Agniese van Schoudee*, vermeld 1310, overl. voor 1340, tr. *Rase van Cruiningen*,⁶² heer van Woensdrecht (1325), van Nieuwelande (1366), vermeld 1324-1366, overl. tussen 6 december 1366 en 19 december 1368, zn. van Gillis van Cruiningen en Maria Mulard van Gavere.

In de jaarbede van 1340 worden in Zuid-Beveland bewesten Yerseke vermeld in Coudewerve, (1) de graaf met 30 gemet 200 roeden, die van ‘ver Agnese van Scoudee’ waren geweest, en (2) heer Floris van Borsele met 30 gemet 200 roeden;⁶³ en in Yerseke, (1) de graaf met 170½ gemet 44 roeden, die van ‘ver Agnese van Scoudee’ waren geweest, en (2) heer Floris van Borsele met 170½ gemet 44 roeden,⁶⁴ alsmede van de graaf van zijn eigen vrije ambachten (1) in Coudewerve, de graaf met 30 gemet 200 roeden, die van ‘ver Agenese van Scoudee’ waren geweest, en in Yerseke, de graaf met 57 gemet 44 roeden, die van ‘ver Agenese van Scoudee’ waren geweest.⁶⁵

⁵³ Van Ham geen verwijzing naar een bron!

⁵⁴ Van Ham, Raad en Rekenkamer, blz. 78-79.

⁵⁵ B. de Keijzer, *Van Reimerswaal* (Emmen, 2025). Gepubliceerd op HoGenDa.

⁵⁶ Zondervan, Van Borsele, kolom 502.

⁵⁷ Zondervan, Grafelijke bede, blz. 52.

⁵⁸ Smit, Rekeningen VII, blz. 255.

⁵⁹ Deze grafplaat met de kwartierwapens van Sibille van Borsele wordt uitvoerig besproken in de publicatie over het geslacht Van Borsele.

⁶⁰ Zie bijlage I.

⁶¹ B. de Keijzer, *Van Borsele* (Emmen, 2025). Gepubliceerd op HoGenDa.

⁶² Dek, Van Kruiningen, blz. 58-59.

⁶³ Hamaker, Rekeningen V, blz. 161.

⁶⁴ Hamaker, Rekeningen V, blz. 162.

⁶⁵ Hamaker, Rekeningen V, blz. 176.

II-d. *Pieter van Schoudee*, vermeld 1259-1276, overl. tussen 6 november 1276 en 6 september 1289.

Pieter, zoon van Pieter, en Gillis, zoon van heer Gillis van Schoudee, ridder, leggen op 23 juni 1267 een verklaring af.⁶⁶ In mei 1269 komt er een overeenkomst tot stand tussen de abt en broeders van de abdij Ter Doest en heer Hugo- en heer Wouter van Cruiningen enerzijds en de ambachtsheren van Waarde en Valkenisse, o.a. Witte en Arnoud, (zoons van Nicolaas van Valkenisse), Godfried en Willem, broers, zoons van heer Willem van Stapele, Johannes en Nicolaas, zoons van Kempe, vrouwe M(achteld), weduwe van heer Johannes van Waarde, ridder, en Geertruid, haar dochter, anderzijds, over de bedijking en de afdamming van de Hinkele. De overeenkomst wordt vastgelegd door heer Hugo- en heer Wouter van Cruiningen, ridders, Hugo, zoon van Nicolaas van Wale, Nicolaas Kervinc van Wale, Pieter- en Gillis van Schoude, Floris- en Reinier van Everswaard.⁶⁷

In december 1269 verklaren heer Hugo- en heer Wouter van Cruiningen, ridders, Pieter- en Gillis van Schoudee, Willem Berton, Dirk van Waarde en Witte van Valkenisse, de laatste twee namens de overige betrokkenen, in te stemmen met de berekening van de door de abt en het convent van Ter Doest voor de aanleg van de Hinkledam gemaakte kosten, waarvan de ambachtsheren van Waarde en Valkenisse de helft aan de abdij zullen vergoeden.⁶⁸

Dirk, zoon van Dankert van Waarde, Machteld, vrouw van wijlen heer Johannes van Waarde, Geertruid, Sophia en Beatrix, hun dochters, Witte en Arnoud, zoons van Nicolaas van Valkenisse, Godfried, zoon van heer Willem van Stapele, Johannes, zoon van Hugo, genaamd Kempe, sluiten in februari 1270 een overeenkomst met de abt en broeders van de abdij Ter Doest en heer Hugo- en heer Wouter van Cruiningen, over de herbedijking van Waarde en Valkenisse en de afdamming van de Hinkele.⁶⁹ Bezegeld door o.a. Pieter van Schoudee (afb. 10).⁷⁰

Afb. 10. Het zegel van Pieter van Schoudee (1270).⁷¹
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

⁶⁶ OHZ III no. 1475, d.d. 23-6-1268.

⁶⁷ OHZ III no. 1492, d.d. mei 1269.

⁶⁸ OHZ III no. 1514, d.d. december 1269.

⁶⁹ OHZ III no. 1518, d.d. februari 1270.

⁷⁰ CSN no. 1207.

⁷¹ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM·PETRI·DE·SCOVDE

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, gaaf.

3. zegelbeeld: een halfronde schild.

4. wapen: veertien bollen (4:4:3:2:1) waarboven een barensteel met vijf hangers.

Arnoud van Leuven, heer van Breda, en de ambachtsheren van Rilland, Valkenisse, te weten Witte- en Arnoud, broers van Valkenisse, Nicolaas van Stapele, Johannes, zoon van Kempe, en Agger, w.o. Hugo Kempe, zoon van Anthonis, gerechtigden in de geleidetollen aldaar, verklaren op 6 november 1276 dat naar aanleiding van hun geschil met de burgers van Antwerpen, etc.⁷² Bezegeld door Pieter van Schoudee (afb. 11).⁷³

Afb. 11. Het zegel van Pieter van Schoudee (1276).⁷⁴
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Kind:

1. *Jan, zoon van Pieter Schoudee*, vermeld 1289, 1290.

Op 6 september 1289 verkopen heer Wolfert van Cattendijke, ridder, en Margaretha, zijn echtgenote, ten overstaan van Witte van Valkenisse, ridder, Nicolaas van Stapele, Jan, zoon van Pieter van Schoudee, ongeveer zeven en een kwart gemet land in de parochie Waarde aan de abt en het convent van Ter Doest.⁷⁵ Bezegeld door Jan van Schoudee (afb. 12).⁷⁶

In maart 1290 stellen eenendertig edelen uit Zeeland bewesten Schelde, w.o. genoemd 'Jehans de Scoudei fils Pieron', optredende mede namens de edelen uit Zeeland beoosten Schelde, hun grieven tegen graaf Floris V, die lange tijd tegen het landrecht heeft gehandeld, in handen van Gwijde, graaf van Vlaanderen,⁷⁷ waarop Gwijde, graaf van Vlaanderen toezegt zonder hen geen overeenkomst met graaf Floris V te zullen sluiten.⁷⁸

⁷² OHZ III no. 1759, d.d. november 1276; volgens Smallegange, *Nieuwe Cronyk*, blz. 711, is de datum 6-11-1276, met verwijzing naar 't Roodfluweel Privilegie-boek ter Secretarie van Antwerpen'.

⁷³ CSN no. 1208.

⁷⁴ Beschrijving: 1. omschrift: [-]PIETER·DE·SC[OVDE]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een halfroond schild.

4. wapen: zes ringen (3:2:1) met in het schildhoofd drie zespuntige spoorraden naast elkaar.

⁷⁵ OHZ IV no. 2416, d.d. 6-9-1289.

⁷⁶ CSN no. 1209.

⁷⁷ OHZ IV no. 2451, d.d. maart 1290.

⁷⁸ OHZ IV no. 2452, d.d. maart 1290.

Afb. 12. Het zegel van Jan van Schoudee (1289).⁷⁹
(Corpus Sigillorum Neerlandicorum)

⁷⁹ Beschrijving: 1. omschrift: [SIGI]LLVM·IOHANNIS·DE·SCOED[E]
 2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, zwaar beschadigd.
 3. zegelbeeld: een halfronde schild.
 4. wapen: zes ringen (3:2:1) met in het schildhoofd drie zespuntige sporraderen naast elkaar.

Bijlagen

I. Vermeldingen ambachtsporties in de rekeningen van de rentmeester van Zuid-Holland.

In de Zeeuwse rentmeesterrekeningen is de landoppervlakte ingekort tot ‘m.’. Hiermee wordt bedoeld de gebruikelijke landmaat in Zeeland en het zuiden van Zuid-Holland namelijk een ‘gemet’ dat 300 vierkante roeden (ingekort tot ‘r’) omvat en gelijk is aan een halve gemet.

a. In Scoudee

1317⁸⁰ Haer Florens van sinen ambacht

1331 ⁸¹ Heer Florens van Borsele	532 m
Heer Rase van Cruinghen	391 m
de kinderen van Claes Kervinc van Reymerswale, nml. Hollander, Wulfert, Gillis en Boudin	520 m
Juffreyt Jans	80½ m
Daniel Jans	31½ m

b. In Nuwelant

1317⁸² Heer Gillis van sinen ambocht
Heer Jan van Cruyningen van sinen ambacht

1331 ⁸³ Heer Jan van Cruyninghen	1262 m	
up den Houtvliet	150 m	1412 m
Heer Rase en Jan zijn broer		1215 m
Heer Rase alleen (int Nieuwe ambocht)		150 m
Heer Florens van Borsele (int Nieuwe ambocht)		150 m

c. In Pietershoec/In ser Pieters polre

1317⁸⁴ Heer Florens van sinen ambocht
item heer Florens van sinen ambocht

1331 ⁸⁵ Haer Florens van Borsele	104¾ m
Haer Rase van Cruyninghen	104¾ m
Haer Claeys Kervinc van Reymerswale kinderen, nml.: Hollander, Wulfard, Gillis en Boudin	236 m

d. Ter Mare

⁸⁰ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 35.

⁸¹ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 326/327.

⁸² Hamaker, Rekeningen IV, blz. 35.

⁸³ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 326/327.

⁸⁴ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 33/34.

⁸⁵ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 331/333.

1317 ⁸⁶ Heer Florens, ende Jans kinder, ende Clais, mire vrouwe	28 m 5 roe
Heer Florens	243 m 1 quart

e. In Ryeland

1331 ⁸⁷ Haer Florens van Borsele	79½ m
Haer Rase van Cruyninghen	79½ m
de kinderen van Haer Claeys Kervinc	52 m

II. Bedijking van het korenland van Beijenmoer, d.d. 21-1-1319.⁸⁸

Wi Gherard, here van Marchem, ende Florens, here van Scoudee, ridders, Boudine van der Maelsteden, Kervinc van Reymerswale, Race van den Melkenlande, Clais van Barsdorp, Boudine van Barsdorp, Jan van Steellant, Willem Tonis zone, Andries Willems zone, Godevard Jans zone, ende Jan Jans zone, knapen, maken cont allen luden dat wi voocht⁸⁹ hebben Boudine van Zevenberghen, ende ghegheven tenen arfleken thense, die ene helft van den coren lande van Beyen moere, ende Coppijn Hoyken, Jan Willems zone, ende Claise Vannen zone, die andere helft, in manieren alse hier na volghen sal. Dats te verstane dat si dit lant diken sulllen also groet als tlande orbare es, ende die onse. Ende dat vp viere man die wijen an beiden ziden toe namen zullen. Ende zi zullen ons gheven van elken ghemete elkes jaere viere grote tornoise telken bamesse, behouden onser tiende ende onser herscapien. Ende dien tiende ghelijc dat mene neemt in tser Boudiine porl. Vord al tlant dattere in leghet dat ghedariinet es dat sullen si delven. Ende ghelden ons dat twee ende dertich scellinghe groter tornoisen elc ghemet in manieren alse hore hantvasten daer af houden. Ende van dien lande hoe vele dat dice vallet dat zi wt delven daer af en sullen si ons nemmermeer thens gheven andere dane onsen tiende. Ende behouden onser herscapien in desere manieren so sullen zi al dit vorseide lant behouden. Tghelde met sinen thense ende met sere tiende ende tandere met sire tienden zonder thens. Ende omme dat dese dinghe sullen bliven vast ende ghestade zonder enigherhande arghelist so hebben wi dit beseghelt wthanghende elkerlijc met sinen seghele. Ghegheven int jaer ons heren dusent driehondert ende achtiene tsondaeghe na Sente Pontiaens dach.

Van de twaalf aanhangende zegels zijn er vijf verloren gegaan, en van één zegel is er slechts een verwaarloosbaar fragment bewaard gebleven. De andere zes zegels zijn zwaar tot licht beschadigd. Hierdoor zijn de heraldische stukken niet goed waarneembaar en eventuele brisures helemaal niet te zien.

Van deze zegels zijn om inzicht te krijgen tot welke familie de wapenvoerders mogelijk behoren wapentekeningen gemaakt, uitgevoerd in grijsinten met uitzondering van de wapens van Claes- en Boudijn van Baarsdorp, waarvan de kleuren bekend zijn.

Voor de goede orde; er is dus geen zekerheid of de wapentekeningen juist zijn.

1. Gerard, heer van Merksem, ridder
Verwaarloosbaar fragment.

2. Floris van Borsele, heer van Schoudee, ridder
Verloren.

⁸⁶ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 33/34.

⁸⁷ Hamaker, Rekeningen IV, blz. 331/333.

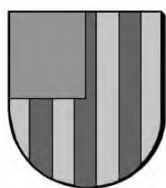
⁸⁸ AWB, Archief van de Raad en Rekenkamer van de Markiezen van Bergen op Zoom (toegang 0001) inv.nr. 1669, d.d. 21-1-1319 (1318, zondag na Sint Pontiaansdag). Toepassing Paasstijl.

⁸⁹ In de betekenis van bewindvoerder.

3. Boudijn van Maalstede, knaap

4. Claes Kervinc van Reimerswaal, knaap
Verloren.

5. Raas van der Melkenlande, knaap

6. Claes van Baarsdorp, knaap

7. Boudijn van Baarsdorp, knaap

8. Jan van Steelland, knaap

9. Willem Tonisz., knaap

10. Andries Willemsz., knaap
Verloren.

11. Godevaart Jansz., knaap
Verloren.

12. Jan Jansz., knaap
Verloren.

Verwijzingen naar gedrukte bronnen en literatuur

Corpus Sigillorum Neerlandicorum. *De Nederlandsche zegels tot 1300* ('s-Gravenhage, 1937-1940). [CSN]

A.W.E Dek, *De heren van Reimerswaal en Zeeuwse geslacht Blok* ('s-Gravenhage, 1957). [Van Reimerswaal]

A.W.E. Dek, Genealogie der Heren van Cruijningen, in: *Het jaarboek van het CBG* deel XI (1957). [Van Kruiningen]

W.A. van Ham, Inventaris van de archieven van de Raad en Rekenkamer van de Markiezen van Bergen op Zoom ('s-Hertogenbosch, 1980). Rijksarchief in Noord-Brabant, Gemeentearchief Bergen op Zoom. Inventarisreeks no. 25. [Raad en Rekenkamer]

H.G. Hamaker, *De rekeningen der grafelijkheid van Zeeland onder het Henegouwsche huis*.
Deel I (Utrecht, 1879). [Rekeningen IV]
Deel II (Utrecht, 1880). [Rekeningen V]

A.C.F. Koch (ed), *Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299*. [OHZ]
Deel I: eind van de 7^e eeuw tot 1222 ('s-Gravenhage, 1970).
Deel II: 1222 tot 1256 (Assen/Maastricht, 1986).
Deel III: 1256 tot 1278 (Assen/Maastricht, 1992).
Deel IV: 1278 tot 1291 (Assen, 1997).
Deel V: 1291 tot 1299 (Den Haag, 2005).

Frans van Mieris, *Groot Charterboek der Graaven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland, beginnende Met de eerste en oudste Brieven van die Landstreeken, en eindigende met den dood van onze Gravinne, Vrouwe Jacoba van Beyere, in 4 delen* (Leyden, 1753-1756). [Van Mieris]

P.L. Muller, *Regesta Hannonensia. Lijst van Oorkonden betreffende Holland en Zeeland, 1299-1345, die in het charterboek van Van Mieris ontbreken* ('s-Gravenhage, 1882). [Regesta Hannonensia]

J.B. Rietstap, *De wapens van den Nederlandschen adel* (Groningen, 1890). [Wapens]

H.J. Smit, *Rekeningen der graven en gravinnen uit het Henegouwsche huis*.
Deel I (Utrecht, 1924). [Rekeningen VI]
Deel II – nalezing (Utrecht, 1929). [Rekeningen VII]
Deel III – inleiding (Utrecht, 1939). [Rekeningen VIII]

J.W. Zondervan, De grafelijke bede in Zeeland van 1308, in: *Spelerieë. Verschenen ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de Afdeling Zeeland van de Nederlandse Genealogische Vereniging* (Kapelle, 1992). [Grafelijke bede]

J.W. Zondervan, De vrouwen van Randerode en Zandenburg (Veere), in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 110 (1993). [Van Borsele]

Internet

Registers van de Hollandse grafelijkheid, 1299-1345. Bewerking van ruim 3.500 oorkonden openbaar te raadplegen op de website van het Huygens ING (www.huygens.knaw.nl).

Repertoria op de leenkamers. Alle bewerkingen (repertoria) van leenkamers, ook de niet gepubliceerde, zijn voor iedereen openbaar te raadplegen op de Hollandse Genealogische Databank (www.hogenda.nl).

Afkortingen

AWB	Archief West-Brabant
HUA	Het Utrechts Archief
NA	Nationaal Archief